



Kirkerådet  
Postboks 799 Sentrum  
0106 OSLO

Dato: 01.09.2016

Vår ref: 16/2500 - 5 EFY (16/27411)

Deres ref:

## **Høringssvar fra Borg biskop og bispedømmeråd: Vigselsturgi og forbønsliturgi for likekjønnede og ulikekjønnede par**

Borg bispedømmeråd behandlet i sitt møte 31.august 2016 høring til vigselsturgi og forbønsliturgi for likekjønnede og ulikekjønnede par. Følgende høringssvar ble – mot én stemme - vedtatt oversendt Kirkerådet.

Høringssvaret er felles for Borg biskop og bispedømmeråd.

### **Bakgrunn**

Kirkemøtet 2016 vedtok at «det i tillegg til dagens liturgier for ekteskap og forbønn for borgerlig inngått ekteskap mellom kvinne og mann, må utarbeides tilsvarende liturgier som inkluderer likekjønnede par og som kan brukes overfor alle par» (KM 17/16).

Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) behandlet et forslag til vigsel- og forbønsliturgier for likekjønnede par på sitt møte 13.mai. Etter Kirkerådets (KR) behandling 7.-8.juni ble det foretatt enkelte endringer i NFGs forslag, som nå er sendt ut på høring.

Hos alle instanser og i høring dokumentet er det lagt vekt på at de nye liturgiene skal være «tilsvarende liturgier» (jf. KM-vedtaket). Dette er forstått slik at de nye liturgiene i form og innhold må ligge nært opp til de nåværende liturgiene for vigsel/forbønn for borgerlig inngått ekteskap. Denne grunnleggende tilnærmingen ligger til grunn for de liturgier som nå er sendt ut på høring.

### **Høringssvar**

#### **1. Mener dere at liturgiforslagene (Ordning for vigsel og vigselsliturgi og forbønsliturgi for likekjønnede og ulikekjønnede par) samsvarer godt til Kirkemøtets vedtak (KM 17/16)?**

Kirkemøtevedtaket forutsetter at vigselsliturgien/forbønn for borgerlig inngått ekteskap fra 2003 skal danne utgangspunktet for de nye liturgiene som skal utvikles. I høringforslaget synes både struktur og innholdsmessige momenter fra 2003-liturgiene godt ivaretatt.

*Borg bispedømmeråd mener at liturgiforslagene samsvarer godt med forutsetningene i Kirkemøtets vedtak.*

## **2. Er dere enige i å kalle ordningen «Vigselsordning for likekjønnede og ulikekjønnede par»? Gi eventuelt forslag til en annen benevnelse.**

Kirkerådet vedtok å gi liturgiene den foreløpige tittel: «Vigselsliturgi/forbønnsliturgi for likekjønnede og ulikekjønnede par» (KR 22/16). Borg bispedømmeråd mener at betegnelsen «vigselsliturgi» (KR-vedtaket) er mer sakssvarende enn begrepet «vigselsordning» (høringsdokumentet), og legger til grunn at det her er kommet inn en skrivefeil i høringsdokumentet.

Uansett vil Borg bispedømmeråd innvende at en tittel av dette formatet er innholdstung og vanskelig tilgjengelig. En mulig måte å forkorte dette på er å gi de nye liturgiene tittelen «Vigselsliturgi/forbønnsliturgi for alle». Selv om det saklig sett kan være dekkende, vil svakheten være at presisjonsnivået blir lavere og at det kan oppfattes som om dette er en hovedliturgi på bekostning av liturgien fra 2003. Dette vil i så fall være i strid med komiteens flertallsmerknad om at «de to syn på ekteskapet er legitime og at liturgiene er likeverdige».

En annen måte å gjøre titlene mer tilgjengelig på er å gi dem tilsvarende hovedtittel som liturgiene fra 2003 («Vigsel» og «Forbønn»), men med undertittelen «- For likekjønnede og ulikekjønnede par» tilføyd.

*Borg bispedømmeråd foreslår å gi de nye liturgiene hovedtittelen «Vigsel» og «Forbønn», med undertittelen «-for likekjønnede og ulikekjønnede par».*

## **3. Almennelige bestemmelser (side 1-2)**

I forslaget er Almennelige bestemmelser justert ut fra realitetene i den nye liturgien («kvinne og mann» er byttet ut med «to personer», og «brudeparet» er erstattet av «paret»). Tilsvarende er punkt 7 om Brudemesse bragt i samsvar med Ordningen for hovedgudstjenesten fra 2011.

*Borg bispedømmeråd støtter forslaget.*

På bakgrunn av at man ved vigsel av mann og kvinne fra 2017 vil ha to likestilte liturgier å velge mellom, er det foreslått en ny bestemmelse om hvem som har avgjørelsesmyndighet om bruken av de to liturgiene. Her er det mulig å tenke seg ulike scenarier der det er uenighet mellom brudepar og forrettende prest om hvilken av de to liturgiene som skal benyttes. Det synes vanskelig å sette opp et håndterlig og uttømmende regelverk som tar høyde for potensielle uenigheter knyttet til dette. I forslaget legges avgjørelsesmyndigheten til forrettende prest, og forankres i Tjenesteordning for menighetsprester § 7. Etter vår oppfatning vil dette i de fleste tilfeller sikre både en håndterlig praksis og være i samsvar med tjenesteordningen («Presten har i denne sammenheng rett til å treffe beslutning i alle forhold der

beslutningsmyndigheten ikke er lagt til andre enn presten»), samtidig som vi forutsetter at forrettende prest bruker pastoralt skjønn.

Skulle det oppstå situasjoner der forrettende prest og paret som skal vies ikke kommer til enighet om hvilken vigselsturgi som skal benyttes, vil det måtte være prestens ansvar å skaffe en prest som er villig til å forestå vigsel etter parets ønsker. Man bør vurdere å nedfelle dette i en eventuell veiledning som hvordan problemstillinger som følger av to liturgier konkret skal håndteres.

*Borg bispedømmeråd støtter de foreslåtte endringer i Alminnelige bestemmelser, med de anmerkninger som fremkommer ovenfor.*

#### **4. Den innledende teksten eller til punktene 1, 2 og 3 i forslaget til vigselsturgi for likekjønnede og ulikekjønnede par?**

Innledende tekst og punkt 1 er språklig justert, og «brudeparet» er erstattet av «paret»/»de som skal vies».

*Borg bispedømmeråd støtter forslaget.*

I punkt 2 Inngangsort har NFG foreslått å ta inn treenighetshilsen fra Ordning for hovedgudstjenesten 2011 («I Faderens, Sønnens og Den hellige ånds navn: Vår skaper, frigjører og livgiver») som et tredje alternativ. Dette er begrunnet ut fra hensynet til kjønnsnøytralt språk. Kirkerådet tok imidlertid ut dette forslaget, og begrunner det med at de to vigselsturgiene bedre skal tilsvare hverandre.

Det er flere gode prinsipielle grunner for å innføre et tredje alternativ med utvidet treenighetshilsen, først og fremst for å gi rom for et kjønnsnøytralt språk. Videre er kirkens medlemmer allerede godt vant med den utvidede treenighetshilsen siden den allerede er ett av alternativene i Ordning for hovedgudstjenesten. På den annen side impliserer Kirkemøte-vedtaket at de nye liturgiene skal utvikles nært opp til de nåværende liturgiene for vigsel/forbønn, og ikke til Ordning for hovedgudstjenesten. En måte å løse dette på er å innføre utvidet treenighetshilsen i både vigselsturgien fra 2003 og den nye som skal fremmes for Kirkemøtet i 2017.

*Borg bispedømmeråd støtter Kirkerådets forslag om å videreføre de to alternativene til treenighetshilsen fra 2003-liturgien. Borg bispedømmeråd ønsker at man ved neste revisjon av vigselsturgiene innfører utvidet treenighetshilsen i begge liturgier.*

#### **5. De innledende ordene under punkt 4 Skriftlesninger («Gud har skapt oss [...] stå ved hverandres side livet ut»)?**

Under punkt 4 Skriftlesning er det aktuelt å gjøre vesentlige endringer i den nye liturgien, særlig når det gjelder de obligatoriske innledende ordene om «at mann og kvinne skal være ett» og de obligatoriske skriftlesningene fra 1 Mos 1,27-28a og Matt 19,4-6 («som mann og kvinne skapte han dem»). Innledningsordene i 2003-liturgien er

tydelig på at kjønnsdifferansen er konstituerende for ekteskap, og at denne forstås som en «skaperordning» («Han har ordnet det slik at mann og kvinne skal være ett...»).

De innledende ordene forslås endret fra «Han har ordnet det slik at mann og kvinne skal være ett og stadfestet dette fellesskapet...», til «Når to mennesker velger å leve sammen i ekteskap, stadfester Gud dette fellesskapet...».

I det nye forslaget er formuleringene om kjønnspolariteten tatt ut, samtidig som forståelsen av ekteskapet som «skaperordning» er nedtonet. Skapelsesmotivet er derimot videreført gjennom den innledende formuleringen «Gud har skapt oss til å leve i fellesskap...», og understreker i sterkere grad at mennesket er skapt som relasjonelle vesener enn ekteskapet som sosial institusjon. I denne konteksten er det naturlig å videreformuleringen «Ekteskap er Guds gode gave», slik Kirkerådet foreslår.

Som nye innledningsord til de valgfrie tekstlesningene foreslår Kirkerådet å benytte følgende formulering: «La oss høre hva Guds ord sier om kjærlighet og troskap». Dette er en utvidet formulering sammenlignet med vigselsliturgien fra 2003, som bruker: «La oss videre høre fra Guds ord».

En god grunn til å utvide de innledende ordene til de valgfrie tekstlesningene er at den forankrer ekteskapsforståelsen i argumentasjonen til flertallet i Bispemøtets læreuttalelse «Sammen», der nettopp kjærlighet og troskap er bærende momenter. På den annen side kan det innvendes at en utvidet formulering snevrer inn lesehorisonten slik at det ikke vil være dekkende for det mangfoldet av innfallsvinkler som finnes blant de valgfrie tekstene.

En prinsipiell innvending mot å innføre en ny formulering til introduksjonen til de valgfrie tekstene er at det risikerer å gå lengre enn Kirkemøtets vedtak om å utvikle «tilsvarende liturgier» gir rom for. Borg bispedømmeråd mener at dette likhetsprinsippet må veie tungt, og at formuleringen «La oss videre høre fra Guds ord» (2003-liturgiene) må videreføres i de nye liturgiene.

*Borg bispedømmeråd støtter Kirkerådets forslag til innledende ord ved obligatoriske tekstlesninger. Som innledende ord til valgfrie tekstlesninger ønsker vi at «La oss videre høre fra Guds ord»-formuleringen fra 2003-liturgien videreføres.*

## **6. Forslaget til to obligatoriske skriftlesninger og at disse skal være Sal 36,6-10 og 1 Joh 4,7-12? Angi eventuelt andre lesninger.**

Salme 36,8-10 er foreslått flyttet fra punkt 2 Inngangsord der teksten var valgfri tekstlesning, til punkt 4 Tekstlesninger som en obligatorisk lesning. Det foreslås videre at det leses et lengre utdrag fra perikopen som inneholder flere skapelsesteologiske motiver, og en lovprisning av Guds kjærlighet og gleden av å være i Guds hus. Videre foreslås det å innføre 1 Joh 4,7-12 som den andre obligatoriske lesningen. Teksten er i 2003-liturgien en av de valgfrie tekstene. Teksten uttrykker at kjærligheten er fra Gud, at den er åpenbart for oss i Jesus Kristus og at vi skylder å elske hverandre.

Samlet sett synes forslaget å ivareta en god balanse mellom sentrale teologiske motiver.

Likevel kan det innvendes at de to foreslåtte obligatoriske tekstavsnittene blir innholdsmessig svært tunge når de leses i sammenheng, og at man bør tilstrebe kortere og mer pregnante tekstavsnitt. En mulighet måte å løse dette på er å ta inn f.eks. den alternative leseteksten fra Matt 7,24-25 (punkt K) om mannen som bygde huset sitt på fjell, som både er kortere og som i sterkere grad bringer inn forpliktelsen som et grunnleggende element i ekteskapet. I så fall vil 1 Joh 4,7-12 måtte bli en av de alternative tekstene.

*Borg bispedømmeråd støtter forslaget om at Sal 36,6-10 bli en av de obligatoriske tekstlesninger, og ber Kirkerådet vurdere å finne en kortere obligatorisk nytestamentlig lesetekst (f.eks. Matt 7,24-25).*

### **7. Punkt 7 Ekteskapsinngåelse.**

I forslaget til ekteskapsinngåelse er teksten justert ut fra realitetene i den nye liturgien: «Brudgom/brud» er endret til varianter av «ham/henne/NN». Utover dette foreslås det ingen substansielle endringer.

*Borg bispedømmeråd støtter forslaget.*

### **8. Punktene 8-13 (Overrekkelse av ringene, forbønn, musikk/symbolhandlinger, salme, velsignelse, utgang).**

Det foreslås redaksjonelle endringer («brudeparet» til «paret»/«ekteparet»), samt forslag til flere anbefalte bøttesalmer.

*Borg bispedømmeråd støtter forslaget.*

### **9. Det er lagt fire nye skriftlesninger som en kan velge å lese. Bør noe tas ut og/eller andre skriftlesninger tas inn?**

Det foreslås å beholde alle alternative tekstlesninger fra 2003-liturgien, samt å legge til fire nye lesninger. To av lesningene er de obligatoriske «fundamentalordene» fra 2003-liturgien (1 Mos 1,27-28a og Matt 19,4-6), og de to andre er nye tekster (den andre skapelsesberetningen fra 1 Mos 2,18-20 og versene fra Rut 1,16-17). Siden den nye vigselssliturgien også skal kunne brukes også i vigselsseremonier mellom mann og kvinne, er det et klokt grep å videreføre de obligatoriske «fundamentalord», men nå som alternative tekstlesninger.

*Borg bispedømmeråd støtter forslaget om at alle alternative tekstlesninger fra 2003-liturgien videreføres, samt at «fundamentalordene» fra 2003 blir videreført som valgfrie tekstlesninger.*

Det ene nye tekstforslaget er hentet fra den andre skapelsesberetning i 1 Mos 2,18-20. Tekstavsnittet som er foreslått setter skapelsen av mennesket inn i en større økologisk sammenheng, noe som er positivt. På den annen side handler den innholdsmessige

hovedtyngden av verset om skapelsen av dyrene, og munner deretter ut i en negasjon om at mennesket «ikke fant noen hjelper av samme slag». Etter vår oppfatning fungerer ikke dette godt i en vigselsturgi.

Det er to måter å løse dette på: For det første kan man velge å utvide lesningen slik at også de påfølgende vers om skapelsen av kvinnen blir inkludert, noe som vil være problematisk i en vigsel for likekjønnede siden kjønns polariteten da blir understreket. For det andre kan man forkorte tekstperikopen og lese bare vers 18: «Da sa Herren Gud: Det er ikke godt for mennesket å være alene. Jeg vil lage en hjelper av samme slag». Når dette verset står alene formidler teksten en positiv forventning, understreker Gud som skaper og at mennesket er skapt til relasjoner.

*Borg bispedømmeråd foreslår at det foreslåtte tekstavsnittet i 1 Mos 2,18-20 forkortes slik at bare vers 18 leses.*

Det andre nye tekstforslaget er Rut 1,16-17. En innvending mot bruken av dette verset er at Rut sitt sterke løfte er avgitt til hennes svigermor og at det faktisk derfor er en bønn om at svigermor alltid må være der. Når verset brukes i en vigselsturgi er det åpenbart tatt ut av sin opprinnelige sammenheng. På den annen side kan man forstå verset som at man velger familie og etablerer en ny familierelasjon, og at dette innebærer en sterk forpliktelse.

*Et mindretall (3) i Borg bispedømmeråd støtter ikke Kirkerådets forslag, og mener at Rut 1,16-17 ikke bør være en del av de alternative tekstlesningene*

*Et flertall (6) i Borg bispedømmeråd og Borg biskop støtter Kirkerådets forslag om at Rut 1,16-17 blir en av de alternative tekstlesningene.*

## **10. Forbønnsliturgi for likekjønnede og ulikekjønnede par.**

Endringsforslagene for forbønnsliturgien er i all hovedsak i tråd med endringsforslagene for vigselsturgien.

*Borg bispedømmeråd støtter endringsforslag til Forbønnsliturgi for likekjønnede og ulikekjønnede i tråd med de kommentarer som fremkommer under gjennomgangen av forslag til ny vigselsturgi.*

## **11. Andre kommentarer**

*Borg bispedømmeråd har ingen øvrige kommentarer.*

Med vennlig hilsen

Atle Sommerfeldt

Per Johan Bjerkeli e.f.

biskop

stiftsdirektør

*Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.*

**Kopi til:**

Hans Arne Akerø

**Mottakere:**

Kirkerådet

Postboks 799  
Sentrum

0106

OSLO